

Krzysztof Staniek*
WT KUL, Lublin

CHARAKTERYSTYKA POLSKICH SANKTUARIÓW MARYJNYCH Z KORONOWANYMI OBRAZAMI I FIGURAMI MATKI BOŻEJ W POLSCE W DRUGIEJ POŁOWIE XX WIEKU W ASPEKTCIE GEOGRAFICZNYM*

Artykuł charakteryzuje sanktuaria maryjne w Polsce z koronowanymi obrazami i figurami Matki Bożej w drugiej połowie XX wieku. Treść punktu pierwszego jest geograficzną panoramą sanktuariów maryjnych, rozmieszczonych w poszczególnych regionach kraju. Wskazuje na ich zagęszczenie w Małopolsce i Wielkopolsce. Przesłanie poszczególnych sanktuariów maryjnych, o którym decyduje treść wizerunków maryjnych, tytuł obrazu, tradycja i historia sanktuarium, przybliża punkt drugi artykułu. W ostatniej części został poddany analizie czas koronacji. Zwraca uwagę duża ilość koronacji w czasie obchodów tysiąclecia chrztu Polski i w podczas pielgrzymek do Polski Jana Pawła II.

Koronacje cudownych obrazów i figur Matki Bożej są niczym duchowy wieniec, oplatający polską ziemię, rozciągnięty poprzez liczne rozsiane po niej sanktuaria¹. Pierwsza w Polsce koronacja odbyła się na Jasnej Górze w roku 1717 i od tamtej pory do końca XX wieku na ziemiach polskich przeprowadzono 202 koronacje. Uwaga zostanie poświęcona koronacjom papieskim, tzn. takim, na których przeprowadzenie uzyskano zezwalający dekret papieża².

---

* Dr Krzysztof Staniek (ur. 1973 r. w Sandomierzu) – studia teologiczne ukończył w 2003 roku w KUL, w Katedrze Mariologii; interesuje się sanktuariami maryjnymi w Polsce; mieszka w Sandomierzu; katecheta, przewodnik turystyczny po Sandomierzu i województwie świętokrzyskim; e-mail: ks.staniek@sandomierz.opoka.org.pl.

¹ Por. K. Wojtyła, *Kazanie wygłoszone w uroczystość koronacji obrazu Matki Bożej w Myślenicach*, dnia 24 VIII 1969 r., Archiwum Archidiecezjalne w Krakowie.

² Historycznie rzecz ujmując, koronacje takie zatwierdzała Kapituła Świętego Piotra w Rzymie. Obecnie „koronacje w imieniu i powagą Papieża” dokonuje specjalny legat, a upoważnienia do tego aktu, poprzedzonego specjalną procedurą, udziela się dekretem watykańskiej Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów oraz pismem apostolskim w formie *breve* (zob. Kongregacja Kultu Bożego, *Normy dotyczące koronacji wizerunków Najświętszej Maryi Panny*, nr 4-5, „Notificaciones” 124 [1986], 79).

Jeśli chodzi o przedział czasowy, treść artykułu obejmuje drugą połowę XX wieku, co sprowadza się do koronacji po II wojnie światowej, gdyż pierwsza koronacja po zakończeniu wojny odbyła się w 1958 roku (Piotrkowice, diec. kielecka).

W tym okresie w Polsce odbyło się 141 koronacji papieskich³. W dotychczasowych publikacjach nie znajdujemy całościowego spojrzenia na ten fenomen polskich sanktuariów maryjnych⁴. Celem artykułu jest próba usystematyzowania sanktuariów maryjnych w Polsce według klucza geograficznego.

W punkcie pierwszym zamieszczona zostanie statystyczna panorama polskich sanktuariów maryjnych; w drugim – przedmiotem uwagi stanie się przesłanie sanktuariów z ukoronowanymi obrazami i figurami Matki Bożej; w trzecim – czas koronacji.

PANORAMA SANKTUARIÓW MARYJNYCH (UJĘCIE STATYSTYCZNE)

Spoglądając na mapę sanktuariów z koronowanymi obrazami (figurami) Matki Bożej w Polsce, obserwator bez trudu zauważy nieproporcjonalność w położeniu sanktuariów maryjnych⁵. Biorąc pod uwagę poszczególne regiony kraju, najwięcej sanktuariów z koronowanymi wizerunkami znajduje się w Małopolsce, Wielkopolsce i w dalszej kolejności na Śląsku, Mazowszu i Podlasiu. Od pozostałych ziem Polski w tym względzie odbiegają Pomorze Zachodnie i Ziemia Lubuska, co podyktowane jest względami historycznymi, gdyż ziemie te przez długi okres należały do zaboru pruskiego, z powszechnie obowiązującym wyznaniem protestanckim.

Wyjątek stanowią tu: Warmia ze swoimi głównymi sanktuariami w Świętej Lipce i Gietrzwałdzie oraz Kaszuby z Kościerzyną, które stały się ogniskiem polskości i wiary katolickiej na tych ziemiach w mrocznym okresie zaborów⁶.

Wśród polskich diecezji po II wojnie światowej najwięcej koronacji odbyło się w archidiecezji krakowskiej, bo aż 15, a w samym Krakowie 5⁷, na drugim

³ K. Staniek, *Teologia kazań wygłoszonych w czasie koronacji obrazów i figur Matki Bożej w Polsce w II połowie XX wieku*, Lublin 2003 [mps] BKUL, s. 1.

⁴ Tenże, *Fenomen sanktuariów maryjnych z koronowanymi obrazami i figurami Matki Bożej w Polsce w II połowie XX wieku*, „Salvatoris Mater” 5 (2003), nr 1, s. 233-251.

⁵ K. Staniek, *Teologia kazań*, [mapa] s. 357.

⁶ S. Wszyński, „Znak Wielki nad Świętą Warmią...” (podczas koronacji obrazu Pani Ziemi Warmińskiej, Gietrzwałd, 10 IX 1967 r.), w: S. Wszyński, *Kazania i przemówienia* [dalej: SWKiP], VII-XII 1967 r., mps, [Instytut Prymasa Wyszyńskiego w Warszawie; dalej: IPWW], t. 27, s. 130-137; tenże, „Święta Lipka – szaniec wiary” (podczas koronacji obrazu Matki Bożej, Święta Lipka, 11 VIII 1968 r.), SWKiP VI-IX 1968 r., mps, [IPWW], t. 29, s. 229-238.

⁷ Podczas koronacji siódmego w Krakowie obrazu Matki Bożej abp Stanisław Nowak powiedział: „Szczęśliwe miasto Kraków, które posiada tak wielką liczbę grobów świętych i błogosławionych, a od dziś już siódmy koronowany, cudowny obraz Martki Bożej” (S. Nowak, *Kazanie*

miejsu w tej statystyce znajduje się archidiecezja poznańska, z 8 koronacjami (3 w Poznaniu), następnie po 7 koronacji w diecezjach: kieleckiej, gnieźnieńskiej i kaliskiej, 6 w tarnowskiej i wrocławskiej (2 we Wrocławiu), po 5 w diecezjach: przemyskiej, radomskiej, płockiej, pelplińskiej i włocławskiej; do diecezji, w których nie odbyła się żadna koronacja, należą: łódzka, elbląska i warszawsko-praska.

Można też wskazać na fenomen niektórych polskich miast, posiadających dużą liczbę sanktuariów z koronowanymi wizerunkami. Kraków ma łącznie 9 takich sanktuariów. Jeśli chodzi o Kraków, na pewno jest to związane z tym, że najpierw, począwszy od XVIII wieku, głównie koronowano obrazy w sanktuariach zakonnych, a właśnie w Krakowie w większości z tych sanktuariów kustoszami są zakony⁸. W dalszej kolejności jest Wrocław – 5, Warszawa – 4, Poznań i Gdańsk – po 3, Wadowice – 2. Należy przy tym zaznaczyć, że niektóre koronowane wizerunki Matki Bożej w tych miastach pochodzą z Kresów Wschodnich i zostały przywiezione do Polski wraz z repatriacją ludności z tych ziem. I tak na przykład wszystkie koronowane wizerunki Gdańska pochodzą z Kresów: z Bołszowic, Lwowa i Stanisławowa. Kraków, i tak posiadający dużą ilość koronowanych wizerunków, wzbogacił się o jeden z Sokala (dzisiejsza Ukraina), znajdujący się w kościele Bernardynów. Wrocław na 5 koronowanych wizerunków, 3 pochodzi z Kresów Wschodnich (Lwów, Podkamień, Mariampol).

W tym miejscu warto zwrócić uwagę na to, że 8 kościołów katedralnych w Polsce szczyci się koronowanymi wizerunkami. Są to katedry w: Opolu, Lublinie, Łomży, Kielcach, Elku, Białymstoku, Wrocławiu i w Łowiczu.

PRZESŁANIE SANKTUARIÓW MARYJNYCH

Przesłanie, jakie niosą poszczególne sanktuaria maryjne, wynika, po pierwsze, z treści, jaką przedstawia koronowany wizerunek i tytuł Maryi z nim związany, np.: Matka Boża Bolesna, Nieustającej Pomocy, Różańcowa, Anielska, Pocieszenia, Łaskawa, Miłosierdzia, Częstochowska, Fatimska; po drugie, przesłanie niosą same sanktuaria maryjne, nagromadzone ich bogactwo duchowe, przekazywana tradycja i zapisana w nich historia.

Trudno byłoby w tym miejscu poddać analizie przesłanie, jakie niosą wszystkie 141 sanktuariów maryjnych, ukoronowanych w drugiej połowie XX wieku. Uwaga zostanie zwrócona na sanktuaria niosące najbardziej charakterystyczne przesłanie w poszczególnych regionach Polski.

---

arcybiskupa Stanisława Nowaka na Rynku Podgórskim [Kraków 26 VI 1994 r.] wygłoszone w czasie koronacji obrazu Matki Bożej Nieustającej Pomocy, „Notificationes” 132 (1994), s. 179-184.

⁸ A. Witkowska, *Koronacja obrazów, Encyklopedia katolicka* [dalej: EK], t. 9, kol. 885

W polskim krajobrazie sanktuariów maryjnych można wskazać sanktuaria, z których płynie przesłanie szacunku dla życia, jedności, pojednania, skierowane do rodzin. Do takich sanktuariów należy sanktuarium Matki Bożej Świętorodzinnej w Studziannie (diec. radomska). Obraz w tym sanktuarium przedstawia rodzinę nazaretańską, zebraną przy stole podczas posiłku⁹, podkreśla się w nim wartość rodziny, jej zadania w ojczyźnie i w Kościele.

W Kościerzynie (diec. pelplińska) w sanktuarium Matki Bożej Królowej Rodzin wymowne i przemawiające do serc pielgrzymów są wota z obrączek małżeństw rozbitych, które dzięki Maryi, u Jej stóp w Kościerzynie, znalazły z powrotem drogę do wspólnoty ze sobą¹⁰. Tytuł Królowej Rodzin nosi Matka Boża w sanktuarium w Lubasz (adiec. poznańska), w Wambierzycach (adiec. wrocławska) i we Wrocławiu (kościół św. Karola Boromeusza), a w Leśniowie (adiec. częstochowska) i Makowie Podhalańskim (adiec. krakowska) Patronki Rodzin.

Wśród sanktuariów mamy te, które upodobały sobie poszczególne grupy społeczne: cyganie, żołnierze, robotnicy. W Rywałdzie Królewskim (diec. toruńska) odbiera cześć Maryja jako Matka Cyganów, a to za sprawą wydarzenia, jakie miało miejsce w sanktuarium w Rywałdzie na początku lat trzydziestych XX wieku, kiedy to zostało przywrócone do życia zrozpaczonej matce – Cygance zmarłe dziecko¹¹. Cyganie upodobałi sobie także sanktuarium w Limanowej (diec. tarnowska), dokąd co roku zmierza we wrześniu pielgrzymka Romów. Patronka Żołnierzy Września ma swój tron w Woli Gułowskiej (diec. siedlecka), do niej pielgrzymują żołnierze września, którzy tu rozegrali ostatnią bitwę kampanii wrześniowej 5 października 1939 roku, znaną jako bitwa pod Kockiem¹². Tytuł Opiekunki Górników i Hutników otrzymała Matka Boża z sanktuarium w Płokach (adiec. krakowska), które znajduje się u progu Zagłębia Dąbrowskiego. W tym miejscu nie można nie wspomnieć o sanktuarium św. Józefa w Kaliszu, patrona robotników, z koronowanym już obrazem Świętej Rodziny w 1796 roku, co jest uznawane za pierwszy w świecie przypadek koronacji św. Józefa, ponieważ aktu koronacji nie dostępowały wizerunki świętych. Podczas koronacji obrazu Świętej Rodziny w Studziannie (1968 r.) św. Józefowi nałożono złoty kołpak, natomiast w Tarnobrzegu (1904 r.) koronami ozdobiono jedynie wizerunki Matki Bożej i Dzieciątka, pozostawiając wizerunek św. Józefa bez zmian¹³.

Inną grupę stanowią sanktuaria, którym szczególnie bliska jest idea pojednania między narodami czy między wyznaniem. Taką rolę pełni sanktuarium w Wambie-

⁹ Grażyna SM od Wszechpośrednictwa MB, Gizela SM od Niepokalanego Serca Maryi, R. Szymczak, *Z dawna Polski Tyś Królową. Przewodnik po sanktuariach maryjnych*, Szymanów 1999, [skrót: PrzSM], s. 315.

¹⁰ K. Staniek, *Teologia kazań*, s. 330-331.

¹¹ S. Wyszyński, *Potrzeba nam nowych ludzkich dłoni!* (podczas koronacji figury Matki Bożej, Rywałd, 3 IX 1972 r.), SWKiP IX-XII, mps, IPWW, t. 41, s. 5-13.

¹² PrzSM, s. 425-427.

¹³ EK, t. 9, kol. 885.

rzycach (adiec. wrocławska), od dawna pielgrzymują tam Polacy, Czesi i Niemcy; sanktuarium w Pasierbcu (diec. tarnowska) bliska jest idea jedności europejskiej, bowiem mieszkaniac sąsiedniej wioski, Jan Matras, wcielony do wojska austriackiego, brał udział w bitwie pod miastem Rostatt nad Renem w 1793 roku i został cudownie ocalony. Wymiar europejski został nadany uroczystej koronacji w tym sanktuarium w 1993 roku, w której uczestniczyli przedstawiciele episkopatów Europy¹⁴. Polska była wtedy na drodze wejścia do Unii Europejskiej. Sanktuaria: Matki Bożej Miłosierdzia (Ostrobramskiej) w Białymstoku i w Wójcicach (diec. opolska), z obrazem przywiezionym przez wysiedleńców z Łopatyna (dzisiejsza Ukraina), mają związek z Kresami Wschodnimi. W Wójcicach Maryja otrzymała tytuł Matki Pocieszenia i Wygnańców. Repatrianci ze Wschodu, zmuszeni do opuszczenia swoich rodzinnych miejscowości, zabierali ze sobą to, co mieli najcenniejsze, a tym były też łaskami słynące obrazy, przed którymi się modlili.

Przesłanie modlitwy różańcowej kieruje Maryja do nas z sanktuariów w: Żegocinie (diec. kaliska) jako Żegocińska Matka Różańcowa, Poznaniu jako Matka Boża Różańcowa (kościół Jezuitów), Wysokim Kole (diec. radomska) jako Królowa Różańca Świętego, w Janowie Lubelskim (diec. sandomierska) jako Łaskawa Różańcowa Matka Boża Janowska, katedrze kieleckiej jako Matka Boża Łaskawa Kielecka – Matka Boża Różańcowa, Myszkowie – Mrzygłodzie (adiec. częstochowska) jako Matka Boża Mrzygłodzka Królowa Różańca Świętego.

W przypadku polskich sanktuariów maryjnych mamy do czynienia z tzw. translokacją kultu. Są to miejsca związane z kultem Matki Bożej, która odbiera cześć w swoim innym głównym sanktuarium. Świadczy to o tym, że przesłanie, które niosą sanktuaria, z których dokonano translokacji kultu, nie zacieśnia się tylko do określonego regionu, kraju, ale ma wymiar powszechny. Matka Boża Częstochowska odbiera także cześć w Kościele Mariackim w Krakowie; Matka Boża Nieustającej Pomocy, której macierzyste sanktuarium znajduje się w Rzymie, przy via Merulana, u ojców redemptorystów, odbiera cześć pod takim tytułem w: Poznaniu (kolegiata), Toruniu, Krakowie Podgórzu, Niedźwiadach (diec. kaliska, w kaplicy sióstr karmelitanek bosych), Jaworznie (diec. sosnowiecka) i w Wadowicach, w rodzinnej parafii papieża; Matka Boża Ostrobramska we wspomnianej już katedrze białostockiej; Matka Boża Saletyńska w Dębowcu (diec. rzeszowska), w polskim La Salette. W 1987 roku miała miejsce pierwsza w Polsce koronacja figury Matki Bożej Fatimskiej z kościoła Niepokalanego Poczęcia NMP w Szczecinie, a następane – 21 listopada 1987 roku w Rzymie, na Placu św. Piotra, ukoronowana została figura Matki Bożej Fatimskiej z sanktuarium w Zakopanem na Krzeptówkach. Z translokacją kultu Matki Bożej Fatimskiej mamy do czynienia także w sanktuariach: w Ełku, Wadowicach (kościół św. Piotra), w Krakowie – Nowej Hucie (kościół Arka Pana), w Trzebini (adiec. krakowska).

---

¹⁴ PrzSM, s. 538-540.

Matka Boża jest patronką ziemi, na której obrała sobie tron i którą ze wzajemnością umiłował wierny jej lud, i uczynił ją swoją Panią, Królową, Opiekunką, nadając jej swoje lokalne tytuły. I tak mamy w Nowym Sączu – Panią Ziemi Sądeckiej, w Ludźmierzu – Królową Podhala, w Leśnej Podlaskiej – Opiekunkę Podlasia, w Hodyszewie – Królową Podlasia, w Górcie Klasztornej – Panią Góreczką, w Markowicach – Markowicką Panią Kujaw, w Krasnobrodzie – Poczyszczelkę Zamojszczyzny, w Rychwałdzie – Panią Ziemi Żywieckiej, w Bardzie Śląskim – Dolnośląską Strażniczkę Wiary, w Sianowie – Królową Kaszub, w Gietrzwałdzie – Panią Ziemi Warmińskiej, w Myślenicach – Myślenicką Panią, w Czerwińsku – Królową Mazowsza, w Szamotułach – Szamotulską Panią, w Wieluniu – Panią Ziemi Wieluńskiej, w Warszawie, w kościele ojców Jezuitów na Starym Mieście – Matkę Bożą Łaskawą Patronkę Stolicy, w Lewiczynie – Panią Ziemi Grójcekiej, w Głogowcu – Patronkę Ziemi Kutnowskiej, w Oborach – Patronkę Ziemi Dobrzyńskiej, w Błotnicy – Patronkę Ziemi Radomskiej, w Sierpcu – Księżę Ziemi Sierpeckiej, w Szczyrzycu – Patronkę Ziemi Szczyrzyckiej, w Ostrowąsie – Panią Kujaw, w Gnieźnie – Panią Gnieźnieńską, w Krzeszowie – Królową Sudetów, w Wieliczce – Księżną Panią Wieliczki.

Bardzo mocno związane z historią narodu polskiego i głoszące przesłanie umiłowania ojczyzny są sanktuaria w Gietrzwałdzie i Świętej Lipce (adiec. warmińska), do której pielgrzymowali Polacy w okresie zaborów. Sanktuaria te przyczyniły się do zachowania polskości i wiary katolickiej na tych terenach. W Gietrzwałdzie Matka Boża w tym okresie objawiła się i przemawiała w języku polskim i jest to jedyne w Polsce sanktuarium z zatwierdzonymi przez Kościół objawieniami Matki Bożej. Charakterystyczne są wizerunki Matki Bożej z orłem na piersiach w Licheniu (diec. włocławska) i Rokitnie (diec. zielonogórsko-gorzowska).

CZAS KORONACJI

Najwięcej koronacji przypada na okres przygotowań do Roku Milenijnego i w Roku Milenium oraz w dwóch następnych latach. W latach Wielkiej Nowenny (1958-1965) odbyło się 12 koronacji, w Roku Milenijnym – 8, w po jubileuszowym roku 1967 – 5 koronacji, a 9 w roku 1968¹⁵. Znaczny wzrost liczby koronacji po 1966 roku związany był z maryjnym programem obchodów Milenium oraz z maryjną katechezą narodu, zainicjowaną przez kardynała Stefana Wyszyńskiego podczas Wielkiej Nowenny, przygotowującej do tysiąclecia chrztu

¹⁵ Por. L. Balter, *Koronacje wizerunków Matki Bożej w Polsce 1962-1987*, w: *Przewodniczka: kult Matki Bożej w Polsce od „Lumen gentium” do „Redemptoris Mater” 1964-1987: akta VI Ogólnopolskiego Kongresu Mariologicznego i Maryjnego, Częstochowa–Jasna Góra, 20 IX 1990, Częstochowa–Jasna Góra 1994*, s. 115-126; K. Staniek, *Fenomen sanktuariów*, s. 233-251.

Polski¹⁶. Koronacjom tym w większości przypadków, tj. 41 razy, przewodniczył i homilię wygłosił prymas Polski Stefan Wyszyński. W każdej diecezji Polski prymas Wyszyński przewodniczył lokalnym obchodom tysiąclecia chrztu Polski, a diecezjalne obchody milenijne w diecezji kieleckiej i tarnowskiej obchodzono w dniu koronacji figur Matki Bożej w Wiślicy (diec. kielecka) i w Limanowej (diec. tarnowska)¹⁷. Koronacje obrazów i figur Matki Bożej były jednym z nurtów programu duszpasterskiego Prymasa Tysiąclecia. Były one okazją do zmanifestowania swojej wiary w okresie zniewolenia komunistycznego.

Po śmierci prymasa Wyszyńskiego kontynuował ten program jego następca, prymas Glemp, który ukoronował 22 obrazy. Koronatorami byli także inni kardynałowie: Franciszek Macharski, Henryk Gulbinowicz, Antonio M. Javierre, arcybiskupi i biskupi. Koronacji Matki Bożej Mrzygłodzkiej przewodniczył kard. Adam Maida z Detroit, legat papieski na Międzynarodowy Kongres Mariologiczno-Maryjny, który odbywał się w Częstochowie w 1996 r., a kulminacyjnym punktem tego kongresu była uroczysta koronacja obrazu Matki Bożej w Myszkowie-Mrzygłodzie (adiec. częstochowska).

Pielgrzymki Jana Pawła II do ojczyzny stały się okazją do ukoronowania przez papieża wielu obrazów i figur Matki Bożej. Jan Paweł II jako papież ukoronował w Polsce 26 obrazów bądź figur Matki Bożej. Akt koronacji miał wówczas miejsce pod koniec wielkiej celebrji i sama koronacja w całej liturgii papieskiej nie zajmowała dużo miejsca.

W czasie I Pielgrzymki do Ojczyzny w 1979 roku ukoronowany został obraz Matki Bożej z sanktuarium w Makowie Podhalańskim (adiec. krakowska) 10 czerwca w Krakowie.

W czasie II Pielgrzymki do Ojczyzny w 1983 roku ukoronowano 5 obrazów Matki Bożej z sanktuariów w: Brdowie (diec. włocławska); Stoczku Klasztornym (adiec. warmińska); Zielenicach (diec. kielecka), 19 czerwca w Częstochowie; na Górze Iglicznej (adiec. wrocławska), 21 czerwca we Wrocławiu; Opolu – katedra, 21 czerwca na Górze Świętej Anny.

W czasie III Pielgrzymki do Ojczyzny w 1987 roku ukoronowany został obraz i figura Matki Bożej z sanktuariów w: Szczecinie – kościół Niepokalanego Serca NMP – Pani Fatimskiej, 11 czerwca w Szczecinie; Trąbkach Wielkich (adiec. gdańska), 12 czerwca w Gdańsku.

W czasie IV Pielgrzymki do Ojczyzny w 1991 roku ukoronowano 6 obrazów bądź figur Matki Bożej z sanktuariów w: Łukawcu (diec. zamojsko-lubaczowska) – 3 czerwca w Lubaczowie; Łomży – katedra 9 czerwca w Łomży; Kielcach – katedra, 9 czerwca w Kielcach; Ełku – katedra, 6 czerwca w Olsztynie; Niedźwiadach (diec. kaliska), 7 czerwca we Wrocławiu; Wadowicach – kościół św. Piotra Apostoła (adiec. krakowska), 14 sierpnia w Wadowicach.

¹⁶ EK, t. 9, kol. 885.

¹⁷ K. Staniek, *Fenomen sanktuariów*, s. 235.

W czasie VI Pielgrzymki do Ojczyzny w 1997 roku ukoronowano 8 obrazów bądź figur Matki Bożej z sanktuariów w: Wrocławiu – katedra, 30 maja we Wrocławiu; Krzeszowie, diec. Legnicka, 2 czerwca w Legnicy; Gnieźnie i Skulsku (adiec. gnieźnieńska), 3 czerwca w Gnieźnie; Londynie, 8 czerwca w Krakowie; Haczowie, Jaśliskach i Wielkich Oczach (adiec. przemyska), 10 czerwca w Krośnie.

W czasie VII Pielgrzymki do Ojczyzny w 1999 roku ukoronowano 4 obrazy Matki Bożej z sanktuariów w: Wejherowie (adiec. gdańska), 5 czerwca w Sopocie; Warszawie – kościół Najświętszego Zbawiciela, 13 czerwca w Warszawie; Jaworznie (diec. sosnowiecka), 14 czerwca w Sosnowcu Zagórz; Wadowicach – bazylika Ofiarowania NMP (adiec. krakowska), 16 czerwca w Wadowicach.

CHARACTERISTIC OF POLISH SANCTUARIES TO THE VIRGIN MARY WITH FIGURINES AND PICTURES OF THE VIRGIN MARY CROWNED IN POLAND IN THE II HALF OF THE XX CENTURY IN GEOGRAPHICAL ASPECT

Summary

The article characterizes sanctuaries devoted to the cult of the Virgin Mary in Poland with pictures and figures of the Virgin Mary crowned in the II half of the XX century. In the first part the location of the sanctuaries is presented. It's worth noticing that there are lots of sanctuaries especially in the Little Poland and in Wielkopolska. The second part presents the tradition and history of sanctuaries.

The third part takes into account the time of the coronation. It's noticeable that a lot of coronation ceremonies took place during celebrations of the 1000 anniversary of the Christianization of Poland and during Pope's visits to Poland.

Słowa kluczowe: sanktuarium maryjne, koronacja obrazu, tytuły Maryi, translokacja kultu, Milenium chrztu Polski, pielgrzymki Jana Pawła II, Stefan Wyszyński, Jan Paweł II, Józef Glemp.

Keywords: sanctuary to the Virgin Mary, the pictures of the Virgin Mary crowned, titles of Mary, cult's translocation, Millennial celebrations of Poland's Baptism, Pope's John Paul II visits to Poland, Stephen Wyszyński, John Paul II, Joseph Glemp.